

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo ałch'ídn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lék'e, ² Áídá' díí iké'yú yolkaakíí biYe' binkááyú nohwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleelgo nyinktíni, án binkááyú ałdó' ni'gosdzán áyíílaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhá nohwinçq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'ąayú Ízisgo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjhií bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyıłnńiid da go'íí, Shiye' nłjı, díí jııdí' nitaa síłjı. Ła'íí doo hak'i gánńiid da ałdó', Bitaa nshłjı doleel, bíhíí shiye' nłjı doleel. ⁶ Ła'íí dantsé gozłinihíí ni'gosdzán biká'zhı' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gánıı, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokąąh le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yałti'go gánádo'ńiid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ánáyıidlaa, bá nada'iziidíí kq' dahdinahíí daanłjigo ánáyıidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híí gáyıłńii, Bik'ehgo'ihí'nań nłlíníí,

doo ngonel'aa dayú dahazhí' nant'áá doleel; dázho nht'éego nant'áá. ⁹ Nzhoggo ágot'eehíi nił nzhog, nchog'go ágot'eehíi nił nchog'; ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinnaahíi hadín nił nakaihíi bitisgo nił goyilshogóhíi bee hanidilaa. ¹⁰ Ła'íi gánabiłdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán nín'aa; yááhíi nigan bee ánlaa. ¹¹ Ái bech'ígowáh; nizhá da'áik'ehgo ánt'éé; ái dénychog' daaleeh, diyágé dénychog' hileehíi k'ehgo; ¹² Ái ch'id ilhanéilzaahíi k'ehgo ilhanínleeh doleel, la'íi lahgo ádaat'ee daaleeh: áidá' nihíi da'ágánt'éé, la'íi doo ngonel'aa dahíi bee hińnaá doleel, yiłni. ¹³ Áidá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyilniid da go'ii, Shigan dihe'nazhińéego síndaa, ni'ina'íi nikelł'ááhyú ninínilzhí'. ¹⁴ Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíi daanliłshá', nnee hasdádokahíi yinádaadéz'ii doleelgo odaas'a'ihí?

2

¹ Ái bigha nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondzaago dávik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdziihíi da'anii dázho nłdzilgo, la'íi nchog'go ádaach'it'eehíi la'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'í' nanáhi'niłgo; ³ Hagot'éego bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíi itisgo nht'ééhíi doo hádaat'ii dayúgo; ái hasdách'igháhíi nohweBik'ehń dantsé ánniíd ni', áidí' hadín daabi'dists'aaníi ałdó' da'anii daanigo yaa nohwił nanádaagolni'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' da'anii niigo godiyihgo be'ígóziníi ch'í'nah ágólaa, ízisgo ána'ol'iihíi, íłtah at'éego godiyihgo ána'ol'iihíi

ałdó', ła'íí dabúí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee
 hasdách'igháhíí yaa nanágolñi'. ⁵ Ni'godzán
 begonáhíí baa nagohiilñi'íí Bik'ehgo'ihí'nań
 binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh
 doleelgo yaa godin'ąą da. ⁶ Łah dahgoz'ąągee ła'
 gáníígo yaa nagolñi', Nnee daat'éégo nt'é bighą
 baa natsínkees nt'éé, nnee nliiníí daat'éégo nt'é
 bighą binádín'íí? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí
 dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo
 ła'íí daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'ánchez'ah
 bik'edín'ąąhíí k'ehgo, ła'íí dawahá ánlaahíí
 yebik'ehgo nńktíj: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bitł'ááhyú
 nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinkłjídá, dała'á
 ndi doo ágodłhgo da yebik'ehgo nyinkłj ni'. Áídá'
 k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiłtséh
 da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íj, Bik'ehgo'ihí'nań
 binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'ihézhí'
 dábich'í'yú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań
 biłgoch'oba'íí bee nnee dała'á daantłjgee
 bá da'itsaahíí yilłh doleelgo biniigonł'éégo
 daztsąą; áí bighą nant'ánchez'ah bik'edot'ąąhíí
 k'ehgo ízisgo at'éégo ła'íí daach'idnłsigo bá
 ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bighą dawahá
 daagolíníí, dawahá áyúłlaahíí bichągháshé łąągo
 bits'ą'idindłáád goz'ąą yune' ha'áyihiniłgo,
 hasdách'igháhíí begodeyaago yebik'ehíí
 biniigodilńéhíí bee dązhó nł't'éégo ábidoliłgo
 dábik'eh. ¹¹ Hadile'íí ła'íí hadaadeszaahíí dała'á
 yits'ą'dí' daanłj: áí bighą doo yik'e ídaayándzigo
 shik'íyú daayilńii, ¹² Gáníígo, Shik'íyú naa
 bił nadaagoshñi' doo, daanokąąhíí íła'at'ééyú
 na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'ńiid,

Dabízhá ba'oshlíí. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nań shaa yinílí bíl daanshíí. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíí bidil hik'e bits'í daagolííhíí k'ehgo bíí aldó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'an, da'ílíí dolchiil doleelíí bigha; ¹⁵ Ła'íí hadín da'itsaah yeneldzidhíí bigha bi'ihí'na' danes'aadzhi' isnah daanliiníí hasdáyidonilgo. ¹⁶ Da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaakáyú daagolíníí ye'adaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaakishchiiníí ye'at'éégo ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidgee okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bílgoch'oba'go łá'íí begondlíidgo hileehíí bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchó'íí bá bidil yee nahiniil doleelgo. ¹⁸ Dabíí biniigodelzaagee nabídinestaadhíí bigha, hadíí nabída'dintaahíí yich'odaaníihi at'éé.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí daanohíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíí, Christ Jesus, da'ohiidlaa daahiidleehíí bigha des'a'íí nłini, łá'íí nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhogo baa natsídaahkees; ² Áń habiktíiníí begondlíidgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nł'éégo yinádéz'iiníí k'a'at'éégo. ³ Kih ágole'íí kih ágolzaahíí bitisgo daach'idnłshíí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłshíí yik'eh sitíí. ⁴ Kih dałá'á gon'áágo nnee łá' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nańhíí dawahá áyíılaahi at'éé.

5 Moses Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi nliigo, Bik'ehgo'ihinañ bigowa biyi' nkt'éego na'iziidgo yunaáasyú ch'ínah doleehí dabíntsedá' yaa nagolnī' lək'e; 6 Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliigo Bik'ehgo'ihinañ bigowa dagoz'ąą nt'éego nkt'éego yinádéz'ii; dąngont'i'zhī' doo nohwiini' hah dago ła'ii nohwił daagozhóogo yaaká'yú dahazhī' ihinaahíi ndaahóndliihíi daahóntą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihinañ bichągháshé itah daandlii. 7 Ái bighą Holy Spirit gáníihíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jii biyati'ii daadohts'ago, 8 Da'igolíiyú Israel hat'i'ii nabídinestąąd n'dá' Bik'ehgo'ihinañ doo bikísk'eh ádaadzaa da n'ii k'ehgo doo nohwijii ntl'izgo ádaanohtsı da le': 9 Áígee daanohtwita n'ii nashídaanestąądgo shídaagołsıid, dizdin łegodzaahíi biyi' iltah at'éego ánasht'iihíi daayıltsąą. 10 Ái bighą ái daahnolt'iihíi doo baa shıł gozhóo dago gádéniid, Dábik'ehn bijii biyi'dí' ndaahıłsih, shikísk'eh ch'ogaałii doo yıdaagołsı da. 11 Ái bighą shágóchıidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. 12 Áík'ehgo ídaa daagonohdzaą, shik'íiyú, dah lək'eyúgo nchó'ii hik'e doo odląą dahíi nohwijii yune' bengonyáá lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ hináhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. 13 Dawa jii ıldag yádaakti', díi jii t'ah nohwich'ı' bił ch'ı'otąądá'; dah lək'eyúgo nchó'ii k'izé'idılteehíi bee dánko nohwijii ntl'iz hileeh. 14 Dantsé Christ bada'osiidli'ii danes'ąądzhi' daahóntą'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; 15 Gánohwiłdi'niidá', Díi jii biyati'ii daadohts'ago doo nohwijii ntl'izgo ádaanohtsı da le', Israel hat'i'ii Bik'ehgo'ihinañ

doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'ąądá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'ínnilíí doo dawa ágádaadzaa da lék'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihí'nań doo bił gozhóq dago ádaayiksigo dizdin łegodzaa lán? Nńee nchq'go ánádaat'įigo da'igolįyú nanezna' n'íí shį ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'į' Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilńiidá' gánńiid, Shihá'idzoł yuńe' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odląą dahíí zhą áyilńii. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonłzi, doo da'odląą dahíí bighą doo ákóńe' okáhgo da.

4

¹ Áí bighą haląą baa daagondzaą le', dah lék'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bihá'idzoł yuńe' nkáh dolełgo nohwaa det'ąą n'íí t'ah bił ch'í'otaądá', nohwíí ła' dánko dábich'į' ndohkahi át'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yá'iti'; daanohwitaa n'íí ałdó' bich'į' yá'iti' ndi daidezts'aaníí doo daayosdłąą dahíí bighą doo bich'odaazńi' da. ³ Hadíí da'osiidłąądíí zhą áí há'idzołíí yuńe' ohiikáh, áí há'idzołíí Bik'ehgo'ihí'nań ánįigo gánńiid, Shágóchįįdgo shitł'a dahdidishńiidá' gádéńiid, Shihá'idzoł yuńe' doo okáh át'éé da: ni'goszán nńit'ąądá' Bik'ehgo'ihí'nań ánát'įłkí' ąął łalzaa ndi ánńiid. ⁴ Łahgee gosts'idiskaaníí bijįi yaa yałti'go dahgoz'ąą gánįigo, Gosts'idiskaaníí bijįi Bik'ehgo'ihí'nań binasdziid n'íí ni'inzįidgo hanayoł lék'e. ⁵ Áídí' kú dahnágost'ąą gánįigo, Shihá'idzoł yuńe' doo okáh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo ła' t'ah ákóńe' okáhíí bá goz'ąą; áídá' nńee dantsé bich'į' yá'iti' n'íí doo daayosdłąą dahíí bighą

doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áík'ehgo n̄zaad ogoyááhíí bikédí'go lah j̄j̄ Bik'ehgo'ihí'nañ nnágon'áá, David binkááyú gán̄niidgo, Díí j̄j̄ biyati'íí daadohts'ago doo nohwíí nt'izgo ádaanohts̄i da le'. ⁸ Há'idzohtíí Jesus bee baa daagodez'aayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ lah j̄j̄ doo gánádi'n̄ii da doleeñ ni'. ⁹ Áí bigh̄a Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliiníí há'idzohtíí t'ah bá goz'aa. ¹⁰ Dahadín há'idzohtíí yuñe' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inziid, Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziid n'íí ni'inziídhíí k'ehgo. ¹¹ Áí bigh̄a halaa, áí há'idzohtíí yuñe' ha'áhiikáhíí bich'í' dahdaand̄oh le', doo ágáhiit'j̄j̄ dayúgo, doo da'odl̄aa da n'íí k'ehgo dánko nanádnkaali at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí hináhi la'íí dázh̄o nalwodi at'éé, besh be'idilt̄ishé dá'ilt̄s'á' deniihíí bitisgo deníni at'éé, dagózh̄o yuyahyú na'gizh, koyi'siziiníí, kospirit lenehenlááyú, la'íí ilhadaadit'aaníí iwoł lenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesíí la'íí kojíí biyi' ágot'eehíí koł ch'í'nah áyíłs̄i. ¹³ Ni'godsán biká' daahinaahíí dała'á nt̄j̄j̄gee Bik'ehgo'ihí'nañ doo bits'aa nant'í'hi at'éé da, áídá' bíł ilk'ídaand̄ohíí doo nt'é binadzahgee bíł le'eskaad dago, dawahá bíł ch'í'nah daanlj̄j̄. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', yaaká'yú bíł onágodzaahíí, nohwi'okaañ yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizj̄j̄go, halaa da'ohiidl̄aa daan'n̄iihíí ndzilgo daahónt̄a' le'. ¹⁵ Nohwi'okaañ yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí al̄dó' dawa bee nabí'dinestaađ ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Áí bigh̄a halaa doo t'aažh̄i' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí dahsdaagee

nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, la'íi dawahá doo bídaanel'aq̄ dagee bilgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleelgo.

5

¹ Ok̄aah yebik'ehi da'tiséyú sinilíi da'a'á ntíígee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego ágot'eegee nnee yá sizijgo, Bik'ehgo'ihí'nań ye'ok̄aahgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íi nch'go ánách'ot'ijihíi bigha ye'ok̄aahíi nayiktseedgo yaa yihiniilgo nniltij: ² Áń hadín doo goyáá dahíi la'íi doo n̄dzilgo daahikáh dahíi yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígótsi; dabíi ndi doo n̄dzil dago bich'í' nágodidáhíi bigha. ³ Áík'ehgo nnee nda'iksiihíi bigha ye'ok̄aahíi nadaiktseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa hiniilhií k'ehgo bíi ndi ni'iksiihíi bigha ágánát'ijhgo goz'aq̄. ⁴ Nnee doo la' dabíi ízisgo at'éégo ok̄aah yebik'eh nlijgo ha'ídilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań habiktíyúgo zhá, Aaron hayiktijhií k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldó' dabíi ízisgo at'éégo ok̄aah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'ídoltij da, áídá' hadín, ShiYe' níí, díi jiidí' nitaa síí, bik̄n̄niidíi án habiktíi. ⁶ Lahgee dahnágost'aagee gábik̄niid, Melkizedek ok̄aah yebik'eh níi k'ehgo doo ngonel'aq̄zhi' ok̄aah yebik'ehi níi. ⁷ Christ ni'gosdzán yiká' naghada' dázho chaal ok̄aahgo bináa tú nadaazlij lək'e, da'itsaahíi bits'a'zhi' hasdábilteeh yinel'aq̄híi náyok̄aahgo yich'í' ok̄aah, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yidn̄sihíi bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlij ndi goyéégo bich'í' nagoyááhíi bee biTaa aníihíi yikísk'eh at'éégo

yígółsııd; ⁹ Áík'ehgo dázho nł't'éégo ábi'delzaago hadı́ı daabi'dits'agı́ı hasdách'igháhi doo ngonel'áa dahı́ı begodeyáhi silı́ı; ¹⁰ Áń, Melkızedek n'ı́ı k'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitı́ıni nłı́ı doo, bilniigo Bik'ehgo'ihı́ı'nań habı́ıtı́ı. ¹¹ Áń ląágo baa nadaagohılłı' ndi nohwıl nagoch'ilłı'hiı nyee, doo nł't'éégo daadohts'ag da daasolı́ıhı́ı bighą. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aahı́ı daanohłıı le'at'ehi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihı́ı'nań biyatı́ı dabı́ıgózınéhı́ı dahadı́ı nohwıl ch'ınágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhą daidlaanı́ı nádaasohdlı́ı, daanesoyáa ndi hidán nł'izı́ı doo daahsąa da ląa. ¹³ Dala'á daantı́ıgo hadı́ıı ibe' zhą yidlaanı́ı dabı́ık'ehyú ágot'ee zhı́ınéégo ilch'ígót'aahı́ı doo nł't'éégo yígółsı da, mé' k'ehgo at'ééhı́ı bighą. ¹⁴ Áıdá' hidán nł'izı́ı bádaayánhı́ı bá álzaa, áı nł't'éégo ánadaát'ı́ıdhı́ı bighą hadı́ı nzhoonı́ı hik'e hadı́ı nchọ'ı́ı yıdaagółsııd.

6

¹ Áı bighą haląa, Christ baa ilch'ígót'aahı́ı dantséhı́ı godezt'ı'dı́ı yunáasyú dahnádihiikáhgo bádaayán bil ch'ígót'aahzhı́ı'go dahdihı́ıkáhgo nohwi'odłą' nłdzil hılee; ánadaahiit'ı́ıhı́ı da'ılınéhı́ı bits'á'zhı́ı ádaahı́ı'ne'dá' nohwi'odłą' bee Bik'ehgo'ihı́ı'nań bich'ı́ı dahsiikáhı́ı kı́ıh bit'ááh ni'ıt'aahı́ı k'ehgo at'éé, áık'ehgo it'ááh nda'sıt'aanı́ı k'ehgo doo dayúweh áı zhą bee ilch'ı́ıdaagont'aah da le'. ² Okaqah k'ehgo tach'idı́ıgisı́ı, okaqah k'ehgo koká' ndaach'idılłı́ıhı́ı, nanezna'ı́ı nádikáhı́ı lą'ı́ı Bik'ehgo'ihı́ı'nań nı́ınee dahazhı́ı yándaago'a'ı́ı, áı zhą bee doo dákozhą

ilch'idaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihinaan yee nohwaa godin'ayugo, badaayan bil ch'igot'aahii k'ehgo ilch'idaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhoni lahn yidaagotsiid n'ii, yaakadi' kaa hi'ne'ii daizlih n'ii, Holy Spirit baa godet'aa n'ii, ⁵ Bik'ehgo'ihinaan biyati' nte'ehi, la'ii binawodii bee izisgo anagot'iihi yunaasyu begoz'aanii daizlih n'ii, ⁶ Bits'azhi' adaadzaa lek'eyugo doo hagot'ee go bincho'ii yits'azhi' anadaa'ne'zhi' bil nnach'ikahi at'ee da; bijii yune' Bik'ehgo'ihinaan biYe' ts'ilmahii bikazhi' yinaadaayiheska la'ii baa yagosigo anadesdlaahii bigha. ⁷ Ni' biká' nanagoltihgee ledihich'aadi' hadin nte'ee go adaayisiiii ba hajeedyugo, Bik'ehgo'ihinaan bits'adi' baa gozhonii hileeh: ⁸ Aidá' hosh hajeedyugo ni'ihii y'odit'aah, dencho'go ba ha'idziizhi' zha ba goz'aa; didlidzhi' zha ba onagot'i. ⁹ Nohwił daanohshoni, aik'ehgo yadaahiilti' lek'e ndi, nohwihii doo aik'ehgo adaanoht'ee dago nohwidaagosiilzid, hasdach'ighahii bil goz'ani be'adaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinaan dabik'ehyu at'ee go, ba nada'ohsiidii doo yaa dinah da, la'ii bizhi'ii nohwil nzhohii bigha bichagháshé bich'odaasoni'ii ai aldó' doo yaa dinah da; ai t'ah agadaaht'ii. ¹¹ Diiinko nohwa hadaahiit'ii, da'aa notii'gee da'aik'ehgo agadaaht'ii go doo nohwil nagoki dago yaakayú dahazhi' ihinaahii ndaahokii le', nohwi'ihina' bengonyáazhi': ¹² Aidí' doo nohwil daagoyee da le', aidá hadii bi'odla' daagolii go la'ii nyee ndi yił dahildohgo Bik'ehgo'ihinaan bangon'aanii biyee doleehii beda'ol'ii le'. ¹³ Bik'ehgo'ihinaan Abraham

yich'ì' hadziigo yá ngon'áádá', dabíí bitisgo at'ééhíí doo ła' dahíí bighą dabíí bee bitł'a dahdidilñiigo, ¹⁴ Gábılñniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóó doleełgo ánihosh'ñii, ła'íí nits'á'dí' łaągo hanálinolt'įłgo ádishkił. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'i'go yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aaní begolzaa lək'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíí bitisgo at'ééhíí biláhyú bitł'a dahnádaadidilñih: hagee łahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kotł'a dahch'idilñiiyúgo łahada'dit'áh n'íí bengoñáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, nnee yee yá ngon'áání bá begolñe'íí yenagoshchiiníí doo łaago ánáidle' dago dábígóziigo bił ch'í'nah áyısı hat'įigo, áí da'anii áńiigo bitł'a dahdidilñii ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nnee nt'é yee yá ngon'áągo, ła'íí da'anii áńiigo bitł'a dahdidilñiigo, áí naki goz'ánihi doo łaago ánáidle' da; áí bee hadag ánohwi'dilzi, née Bik'ehgo'ihí'nań bitł'ááhzhí' daatsídihiikįhií hasdáhiikáhíí nohwádįhyú begoz'aaní ndaahóndliihíí ntł'izgo daahóntą' doleełgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíí bighą yaaká'yú godiyįhgo goz'ąą yuñe' bigizhgee da'denbáalıí bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus áđih ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okaąh yebik'eh n'íí k'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni siliji.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nłini, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú át'éhi bi'okaąh yebik'ehi nłij lək'e; án Abraham ízisgo nant'án daanłini yich'ì' nagonłkaadgo yaa gonesnaadi' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa

gozhó le', yihniid; ² Áígee ayihe'níí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinílihíí Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' nht'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'an, áí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ilch'í'gont'éhi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báádoo bígózi da, yits'á'dí' dihezna'íí la'íí hadí' dihezna'dí', hazhí' nehena'zhí' aldó' doo bígózi da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' k'ehgo dahazhí' okaqah yebik'ehíí nlii. ⁴ Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dázhó dák'a'at'éhi lək'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'níí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinííí yaa yinil lək'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí bitahdí' okaqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinííí, tithes holzéhi, bich'í' nadaayiníígo begoz'aaníí bikísk'eh bánagoz'aq lək'e, bik'íí daanlíni aldó' Abraham bits'á'dí' hadaakishchijj ndi: ⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí doo bitahdí' nlii da ndi Abraham tithes yaa yihiniil lək'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nań ba'den'áqahíí Melkízedek, Niyaa gozhó le', bilniiid. ⁷ Díínko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadín itisgo at'éehíí, da'ich'í'go at'éehíí, Niyaa gozhó le', yihni at'éé. ⁸ Díí jiiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'í' nadaahi'niił, áídá, Melkízedek t'ah hínaadá', dahazhi' hínaago baa na'goní'íí, tithes bich'í' nadaahi'niił. ⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahi'niiłíí, Abraham Melkízedek tithes yich'í' nayihezníííí bee tithes nayiheznííí ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeyaadá',

Levi itah nliiníi ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hīnaahíi bigha. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'i'íi bitahdí' okaḡah yedaabik'ehíi bee dawa nkt'éé silij lēk'eyúgo, (áígee Jews daanliiníi begoz'aaníi bee bāngot'aḡa ni,) hant'é bigha okaḡah yebik'ehíi ła' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'ééhíi k'ehgo da? ¹² Okaḡah yebik'ehi dabíntségo golíiníi k'ihzhí' nánálteeh lēk'eyúgo hagog'éégo goz'aaníi aldo' lahgo anánáln'e'hi at'éé. ¹³ Hadín díi bee baa na'goni'íi lahgo hat'i'íi nlij, ái hat'i'íi bitahdí' dant'éhéta be'okaḡahíi Bik'ehgo'ihinań baa ch'iniil goz'aḡagee doo ła' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehn Juda hat'i'íi nlijgo bigózi; ái hat'i'íi Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaḡah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díinko dayúwehyú nkt'éégo bigózi, okaḡah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánásdlíi, ¹⁶ Áń doo ni'gosdzán biká' begoz'aaníi bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silij da, áidá' ihinaa doo ngonel'aḡa dahíi binawodíi bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silij. ¹⁷ Áń baa na'goni'igo gáníi, Doo ngonel'aḡa dazhí' okaḡah yebik'ehi nílii, Melkízedek okaḡah yebik'eh n'íi k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aḡa n'íi doo ndzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhí' bengot'aḡa. ¹⁹ Begoz'aḡa n'íi doo nt'é nkt'éégo layiilaa da ni', áidá' itisgo nkt'éhi begodeyaa, ái bee Bik'ehgo'ihinań alhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihinań bit'a dahdidilniihíi zhá bee Jesus okaḡah yebik'ehhi silij: ²¹ (Ła'i okaḡah yedaabik'ehihíi Bik'ehgo'ihinań doo bit'a dahdidilniigo okaḡah yedaabik'ehi daasilij da, áidá' Bik'ehgo'ihinań bit'a dahdidilniigo Jesus okaḡah yebik'ehi silij; Bik'ehgo'ihinań gábilniiid,

Shiini' doo lahgo anashdle' da doleełgo shit'la dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'aą dazhı' okaąh yebik'ehi nııı, Melkizedek okaąh yebik'eh n'ıı k'ehgo:) ²² Áık'ehgo anııdego nohwángot'áanıı, Bik'ehgo'ihinań hik'e Jews daanliınıı bilgo langot'aą n'ıı bitisgo nt'ehi, Jesus bee nohwá hizı'. ²³ Okaąh yedaabik'eh n'ıı nanne'go doo dayúweh okaąh yebik'ehi daanliı dahıı bigha ląągo daanliı ni': ²⁴ Áıdá' Jesus dahazhı' hinaago dahazhı' okaąh yebik'ehi nliı. ²⁵ Áı bigha bıı binkááyú Bik'ehgo'ihinań yaa hikáhıı dąngonel'aązhı' hasdáyihiniıı, dávik'ehn yá ná'okaąhgo dahazhı' hınaa. ²⁶ Okaąh yebik'ehi da'ágát'ehi nohwá nt'ée, dilzini, doo k'izé'át'ehi da, dązhı' nt'ehi, nchı'go ádaat'eehıı yits'a'zhı' nlıni, yaaká'yú ágot'eehıı bitisyú izisgo at'éeego ábi'delzaahi; ²⁷ Áı okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlıni dawa jıı, ntsé dabıı nchı'go anadaat'ııhıı áıdı' nnee nchı'go anadaat'ııhıı bigha dant'éheta nadaitseedgo yeda'okaąhgo Bik'ehgo'ihinań baa nanadaahi'niıı, áıdá' Jesus doo ágánát'ııı bik'eh da, dabıı Bik'ehgo'ihinań ya'ıdeltııdá' dalańdigege dawa layiılaahıı bigha. ²⁸ Nnee doo daanldzil dago nda'ıksiih ndihıı okaąh yebik'ehi da'tiséyú daanlıni daaleehgo begoz'aanıı bik'ehgo hahi'niıı; áıdá' begoz'aanıı bikedı'go bengonyáągo Bik'ehgo'ihinań bit'la dahdidilniıhgee anıııdıı k'ehgo biYe' haltıı, an hadelzaa dahazhı'.

8

¹ Baa yadaahiiltı'ıı dııńko ádaaldı'nıı: Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitıni ágát'ehi nohwá nliı, an

yaaká'yú Ízigo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaníí, gowałgai biyi' da'ch'okaqahíí da'aníihíí án yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okaqahíí Bik'ehgo'ihí'nań ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okqah yebik'ehi da'tiséyú daanliiníí dała'á ntíígee Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa hiné'go la'íí dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaqahgo baa hinííłgo hahí'niik: áí bigha díí okqah yebik'ehihíí aldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' naghayúgo doo okqah yebik'ehi nlij da doleel ni', begoz'aaníí bik'ehgo okqah yedaabik'ehi ilk'idá' Bik'ehgo'ihí'nań yeda'okaqahíí yaa daayihiniikíí bigha: ⁵ Áí yaaká'yú da'ch'okaqahgo goz'aaníí bił dáłekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okaqahíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nań bił ch'ígó'aahgo gábikniiid, Dzil biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashlaa n'íí da'áik'ehgo ádnííí. ⁶ Okqah yedaabik'eh n'íí binadaasdziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bił lángot'aa n'íí k'adíí la'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', áí lángot'aa n'íí yee nohwágon'aa n'íí k'adíí itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'íí ilch'í'zaa lək'eyúgo, iké'geehíí doo bannagóst'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nkt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nań yígoksiidá' gánniid, Israel hat'i'íí Judah hat'i'íí biłgo áníidégo bándagoonsh'aahíí begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'adí' daadihezna' n'íí báđih hishaalgo Egypt golzeedí' bił ch'inánkséhíí bijji bángone'aa n'íí doo

ga'at'éhi da; áídá' bángone'áá n'íi doo dayúweh ye'adaat'ee dahíi bigha doo dayúweh binádaadesh'íi da ni', nii, Bik'ehgo'ihinań. ¹⁰ Ái bech'ígóyááhíi bikédí'go Israel hat'i'íi bił lánádaagonsht'aah doleeł gádishniigo, Begosil'ááníi biini' biyi' odaahishniil doleeł, la'íi bijíi biká' ádaagoshle' doleeł, Bik'ehgo'ihinań bá nshłji doleeł, la'íi bíi shichagháshé doleeł. ¹¹ Nnee dała'á ntúígee bit'ahdí' gólíinií la'íi bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihinań bígonsi, daaniigo: nnee dawa, doo ízigo ádaat'ee dahíi la'íi ízigo ádaat'eehíi shídaagosi doleełhíi bigha. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'íi da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iksiihíi la'íi ncho'go ánádaat'íi doo dayúweh binádaashniih da doleeł, nii, Bik'ehgo'ihinań. ¹³ Áníidégo ląngont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi la'íi sá'á hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee ląngot'aaníi ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinań ch'okaqahíi dahgoz'aq, la'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaqah goz'aaníi gólíi lək'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi alzaa; dantsé goz'aq yune' ik'ah kó'íi biká' dahnásiłt'áhíi, la'íi biká'idáné, la'íi bán Bik'ehgo'ihinań bidáhgee nna'né'ihíi biká' dah sinil, ái godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáádíłtsosíi bine'zhinéégo biyi' da'ch'okaqahíi nągost'aq, ái da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' kıkągolchini didlidíi si'aq, la'íi tsjhón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihinań bengon'áaníi

besi'áni áldó' si'aa, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán
 manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íí Aaron bigish
 bihitsoo gozlíni, la'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihí'nań
 yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sinil ni'; ⁵ La'íí
 bit'a' golííníí óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíí
 tsjhón nel'aadí' nadaazi, áí Bik'ehgo'ihí'nań
 bilgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhí' bit'a' bitisgo
 odaaheznilgo; áí k'adíí doo dawa nt'éégo baa
 nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ilch'í'hilzaadá'
 okaqah yedaabik'ehi gowałgai dantsé goz'aq
 yuńe' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okaqah
 zhinéégo nada'iziidgo. ⁷ Áídá' iké'gee nágost'aq
 yuńe' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá
 dał'á lenágodáhgee ákóne' onadáh, dił da'ádih
 lək'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; áí diłíí
 Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíí
 idá'okaqah la'íí nnee nda'iksiihíí yá ná'okaqah: ⁸ Áí
 bee díńko Holy Spirit bił ch'í'nah áyíłaa, gowałgai
 biyi' da'ch'okaqahíí dantséhíí t'ah goz'aqadá',
 yaaká'yú godiyihgo goz'aaníí da'aniihíí ha'ágót'i'íí
 doo hwahá ch'í'itíih da: ⁹ Áí benagowaadá' áí
 gowałgai biyi' da'ch'okaqah n'íí yaaká'yú da'anii
 da'ch'okaqah goz'aaníí be'elzaa lək'e; áígee nt'éhéta
 yeda'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa
 nádaayihí'niil lək'e ndi hadín áík'ehgo okaqahíí
 doo hagot'éégo nt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo
 nt'éé ch'ileehíí yígolsíih da; ¹⁰ Díí dahgoz'anihíí
 da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí, da'okaqahgo tá'dígis
 yee iltah ánada'ol'íihíí ni'godzán biká' ágot'éhi
 ye'ánada'ol'íihíí dahgos'aq lək'e, dawahá nt'éé
 hileeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okaqah
 yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoqgo ágot'éhi

begonáhíí yil nyáá, yaaká'yú da'ch'okaḡah goz'ḡḡ
 itisgo at'éhi, itisgo nht'éhi, doo nḡee áyíílaa dahi,
 ni'gosdzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi
 yiyi' okaḡahíí yee bik'eh; ¹² Áí godiyihgo goz'ḡḡ
 yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiílaa,
 doo gantl'ízé bidilíí, magashi zhaazhé bidilíí
 ha'áyííkáḡ da, dabíí bidilíí bee hasdách'igháhi
 doo ngonel'ḡḡ dahíí nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidil,
 gantl'ízé bidil, la'íí magashi zhaazhé bi'aadihíí
 bi'ilch'ihi nḡee danchḡ'íí biká' nas'nííí hadakodile'
 lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázhḡ itisgo Christ, doo hayú baa
 daats'idilhiḡ dago Holy Spirit dahazhḡ' nliiníí
 biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa ídedet'ḡḡhíí, án
 nohwinatsekeesíí nohwá náidiilkḡḡh, áik'ehgo
 doo nt'é bee alḡéh dahíí doo dayúweh beda'ol'ḡḡ da,
 áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hiḡáhíhíí bá náda'dohsiid.
¹⁵ Díí bighḡ Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nḡee bil
 lángot'aaníí aníidéhi Christ nohwá siziiníí nliḡ, án
 daztsaaníí bee lángot'aaníí dantséhi begoz'aaníí
 doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hasdáyihiniḡ, hadíí
 yich'ḡ' aníihíí bíyéé nyidin'áaníí doo ngonel'ḡḡ
 dahíí yaide'aah doleeḡhíí bighḡ. ¹⁶ Hadín bíyéé
 gólíiníí hadín nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá áyíílaa
 lèk'eyúgo, hadín áyíílaahíí daztsḡḡyúgo zhḡ
 bíyéé doleeḡ. ¹⁷ Áí naltsoos áyíílaahíí daztsḡḡdá'
 begodolḡniḡ; áidá' hadín áyíílaahíí t'ah hiḡaayúghíí
 naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ
 nḡee dantsé yángon'áaníí diḡ begodeyaa lèk'e.
¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dágon'ḡḡḡee Moses
 nḡee dawa yaa yil nagosni'dá' magashi zhaazhé
 la'íí gantl'ízé bidil, tú bil nadesziidgo, ighaa
 lich'i' dasdisgo ádaaszaahíí, ch'il hísop holzéhi

beda'istl'ooogo dił bee naltsoos la'íi nnee dawa yiká' yíłta', ²⁰ Gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'aáníi ilk'idá' begodeyaahíi díi diłíi be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo Moses gowałgai biyi' da'ch'okaqahíi la'íi its'aa beda'okaqahíi dawa diłíi biká' yíłta'. ²² Begoz'aaníi bik'ehgo dásdozhá dawahá dił bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okaqahíi zesdił da lək'eyúgo konchọ'híi bigha doo kaa nágodet'aahi at'éé da. ²³ Yaaká'yú goz'aaníi k'ehgo yeda'íł'iinií ágát'éégo hadaadelzaago dábiik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehihíi nt'é yedaokaqahíi ái bitisgo nłt'éhihíi behadaadelzaago dábiik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aaníi nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyihgo goz'aaníi be'elzaahíi yune' Christ doo ha'ayáa da; áídá' yaaká'yú goz'aq yune' zhá ha'ayáa, k'adíi áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwá sizij: ²⁵ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíi bidil dahíi yozilgo godiyihgo goz'aq yune' dałá'á lenágodáhgo onadáh, áídá' Christ doo ágát'íi da, doo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ánadidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íih lək'eyúgo ni'godzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go biniinágodil'íih doleełni': áídá' goldohíi ngonyáágee dałahndigee datsaahíi bee nchọ'íi yaa gonłnee doleełgo nyáa. ²⁷ Nnee dałahndi datsaahgo bágoz'aq, ái bikédí'go baa yá'iti'go: ²⁸ Áík'ehgo Christ dałahndi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltij, nnee láágo binchọ'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchọ'híi bigha da, áídá' bikádaadéz'iinií hasdáyiinilgo.

10

¹ Ádijhyú nłt'éégo goz'aaníi Jews bich'í'

begoz'aaníí doo da'anii begoz'aą da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhá, áí bichą hadíí dátenágodáhgee yeda'okaąhíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań yaa nádaayihiniíí begoz'aaníí doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleel ni'; da'okaąhíí dálahńdigege hadaadeszaayúgo binchọ'íí áđihgo yidaagołsi doleel ni'. ³ Áídá' áí yeda'okaąhíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań baa nádaahi'niíí dátenágodáhgee nnee binchọ'íí yénadaalniihgo ádaabiłsi. ⁴ Dóoli la'íí gant'ízé bidil konchọ'íí doo yó'iiné' at'éé da. ⁵ Áí bighą Christ ni'goszán biká' nyáádá' gánniid, Ye'okaąhíí natseedgo naa hi'niíí la'íí dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'niíí doo hánt'ijj da, áídá' shits'í shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'ij' nihi'niíí, la'íí konchọ'híí bighą na'itseedgo naa hi'niíí doo baa nił gozhóq da, nniid. ⁷ Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihinań, hadíí hánt'iiníí łashléhgo niyáá (naltsoos yisdisíí biyi' shaa k'e'eshchijhíí k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaníí bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niíí, dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'niíí, didlidgo nich'ij' nihi'niíí, la'íí konchọ'híí bighą naa hi'niíí doo hánt'ijj da, doo baa nił gozhóq da, nniid bikédí'go ⁹ Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihinań, hadíí hánt'iiníí łashléhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'ááníí begodigháhíí bighą Bik'ehgo'ihinań hik'e Jews daanliiníí biłgo dantsé lángot'aą n'íí kihzhij' ngoden'áą. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań bik'ehgo Jesus Christ dálahńdigege dawa łayıilaago bits'ihíí Bik'ehgo'ihinań yaa ideltijhíí bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okaąh yedaabik'ehi dała'á ntijjgee dawa jji Bik'ehgo'ihinań bich'ij'

zhin'éego na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidihí yeda'okaah; da'ágadaat'ii ndi konchó'íi doo yó'iiné' át'éé da: ¹² Áidá' Christ dałahndigee Bik'ehgo'ihinań ya'ideltíj: nohwinchó'íi yá daztsaahíi bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihinań dihe'nazhin'éego dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'i'go bik'edaanniihíi bikełł'ááhzhí' nni'nılzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahndi Bik'ehgo'ihinań ya'ideltíjhií bee nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhi' dązhó nł'éégo áyíılaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwił ch'i'nah ágółsı, gąnniidgo, ¹⁶ Ái yolkaakíi bikédí'go dıi ngot'aanú nnee bił ádaashłe' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihinań; begosił'áánú bijíi biyi' odaahishniıł, ła'ıi biini' biká' ádaagoshłe' doleeł; ¹⁷ Binchó' n'ıi ła'ıi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'ıi doo dayúweh bınáshniih da doleeł. ¹⁸ Konchó'hıi bighą kaa nągodet'ąayúgo doo dayúweh konchó'hıi bighą be'okaahíi Bik'ehgo'ihinań baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighą shik'ıiyú, itisgo godiyıhgo goz'ąą yune' doo daasiite' dago Jesus bidihí biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáalıi ilk'ındlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'ı ágólaa, ánıidégo ła'ıi hińahi, da'denbáalıi dishniigo Jesus bits'ı dishniigo ádishni; ²¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinań bichągháshé bi'okaah yebi k'ehi da'tiséyú sitini nohwá silij; ²² Áik'ehgo nohwijíi dił biká' histá'go nchó'go ánáhiit'ijı n'ıi nohwá nádilkqodgo, ła'ıi tú nzhóni nohwits'ı bee tánąsgizgo, haląą nohwijíi dawa bee doo nohwił nagoki dago da'ohiidłągo Bik'ehgo'ihinań ałhánégo bit'ah daahqdleeh. ²³ Haląą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihinaahíi ndaahóndliihíi nđzilgo daahóntą'go dayúweh

baa nadaagohiilni' le'; hadín nohwá ngon'áání da'aniigo aníi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', kł daanjoo doleełgo ła'íi nłt'éego ánádaahitt'ijł doleełgo ildag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú ıla'ánáhiit'ijłhíi doo t'aqzhi' bits'á' shiijéed da le', nnee ła' ágádaat'ijłhíi k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': alhánédí' goldohgo bídaagonłsídá' dayúweh ildag yádaakti'. ²⁶ Da'anii ágot'eehíi bídaagosiilzjidá' nchq'go bídaagonłzi ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchq'híi bigha doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aq da, ²⁷ Áídá' bee kaa yá'iti'íi dážhó bégódzidi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kq' k'ehgo diltki'i bik'edaanniihíi daabidiłidíi zhá nohwá goz'aq. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánágót'ijid yaa nadaagolni' lək'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdji lək'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyíłsigo yiká' nayaahíi, ła'íi dił bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yángon'áání nłdzilgo alzaahíi, dił bee hadelzaahíi, doo yidnłsı dahii, ła'íi Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aaníi nchq'go áihiihíi, nnee Moses binkááyú begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bigha zesdjiłhíi bitisgo goyéego bich'i' godigháhgo bágoz'aq shı daanohsi née? ³⁰ Gánniidíi bídaagonłzi, Goyéego koch'i' godish'aahi ánsht'ee, shíi ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíi yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań hińahi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Bínádaałmiih, doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go nohwijíi yune'

odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'í' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołdoh ni';
³³ Łahgee n̄nee daanohtwinel'íígee daanihóh'íid ła'íi góyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonkt'ééhíi bich'odaahn̄iihgo nohwíi ąldó' nohwiniigonkt'éé ni'.
³⁴ Ha'ásítíídá' shaa tídaaht'ii ni', ła'íi nohwíyée n'íi nohwaa hayi'n̄íił ndi nohwił daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyéeéhíi itisgo nkt'ééhíi, ła'íi doo ngonel'ąą dahíi gólíígo bídaagonołs̄ihíi bighą. ³⁵ Ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohíihíi doo bits'ą'zhí'go ánáhne' da, daahonohta'yúgo nzhooníi nohwich'í' nanáhi'n̄iił.
³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołs̄i le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań áníihíi ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníi nohwíyée doleel.
³⁷ Dét'íhého hadíi hígáhíi dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadíi dábi'k'ehyú át'ééhíi odlą zhą yee hińaa doo, áidá' n̄nee t'ąązhí' at'ééhíi shiyi'siziiníi doo baa bił gozhóq da doleel.
³⁹ Ndi née t'ąązhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińééhíi doo itah daandlii da, áidá' hadíi da'odlaągo biyi'siziiníi hasdákáh zhińééhíi itah daandlii.

11

¹ Bench'ohokíihíi da'anii begolne'go bigózigo, ła'íi hadíi doo hit'íi dahíi da'anii át'éégo bigózi, ái odlą' golzeego ągolzee. ² Doo áníidá' bádaayán n'íi daabi'odla' golíihíi bighą nkt'éégo baa ch'inii lek'e. ³ Ni'godzáń Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golíihíi bighą bádaagonłzi, áik'ehgo dant'éhéta hit'iiníi doo hit'íi dahíi bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odla' golíihíi bighą Abel, Cain

bitisgo n̄t'éhi Bik'ehgo'ihí'n̄ań yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihí'n̄ań yaa nagoln̄'go, Da'áígee ándzaa, n̄ii l̄ék'e; áí bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'í' yałti'. ⁵ Bi'odl̄a' golííhíí bigh̄a Énoch da'itsaahíí doo yígodoks̄iıl̄ dahíí bigh̄a yaaká'yú onábi'dolt̄i; doo hak'i nádaach'ot'íi da, Bik'ehgo'ihí'n̄ań onábik̄t̄iıhíí bigh̄a; doo hwahá nábididilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'n̄ań yil̄ goyilshóqo baa ch'ın̄ii l̄ék'e. ⁶ Ko'odl̄a' da'ádıhyúgo Bik'ehgo'ihí'n̄ań doo hagog'éego bil̄ goch'in̄shóqo da: hadín Bik'ehgo'ihí'n̄ań bich'í' nsháh nziyúgo da'an̄ii Bik'ehgo'ihí'n̄ań golíıgo yosdlaadgo zh̄a yich'í' nigháh, la'íí hadín nzhoggo haintaahíí n̄t'éego ágot'eehíí biyéé áidoliıl̄go yosdlaadgo zh̄a yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odl̄a' golííhíí bigh̄a Noah hagog'éego godegháhíí doo hwahá yígoısh̄ dahíí Bik'ehgo'ihí'n̄ań bil̄ ch'í'n̄ah ágolaago tsídolyiz, áık'ehgo bichagháshé hasdáyin̄iıl̄hat'íıhíí bigh̄a tsina'eehíí áyíılaa; áí bee ni'gosdzán biká' n̄nee nchog'go ádaat'eehíí ch'í'n̄ah áyíılaa, la'íí ko'odl̄a'híí bigh̄a n̄t'éego ách'it'éehíí biyéé silıı. ⁸ Bi'odl̄a' golííhíí bigh̄a Abraham la' ni' nágost'ayú biyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa sh̄ihíí doo yígóısi da ndi. ⁹ Bi'odl̄a' golííhíí bigh̄a ni' baa got'aa n'yú dét'ihézhı' Isaac la'íí Jacob bil̄go gowal̄gai yee daagolıı, ni' doo yıdaagóısi n'ıı yiká' daagolııhíí k'ehgo; Abraham baa det'aa n'ıı da'ái Isaac la'íí Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham bádıhyú yaaká'yú k̄ih̄ nagozn̄ilıı bit'ááhgo izł'ini golıınıı yiká' déz'ıı, áí k̄ih̄ nagozn̄ilıı bik'ehgo'ihí'n̄ań nagozhııgo ágólaa. ¹¹ Bi'odl̄a' golííhíí bigh̄a Sarah ndi

binawod gozliigo hiltsaꝯ silij, áídí' bił łegodzaahíí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'ime' gozliij, hadín baa yidin'ááhíí ya'ohíhíí bighꝯ. ¹² Áík'ehgo nnee dała'á hastiin silijgo k'azhꝯ datsaahi ga'ánoli ndi bits'á'dí' hadaakishchiiníí yáá biyi' ts'iksqsé la'íí tábꝯhyú sái dahdijahíí ga'áhołꝯago daagozliij, doo nách'otꝯag at'éé dayú. ¹³ Áí dawa t'ah da'odłꝯago nanezna', baa daadest'aaníí doo hwahá begolne' da ndi bi'odłꝯ' bee nzaadzhi' daayo'ijgo yaa bił daagozhóꝯgo begolne'go yídaagolsi lék'e, áík'ehgo gádaanniid, Ni'godzán biká' nahiikai ndi nnee doo bígózini daandliij, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaaniihíí bee nkt'éego ndaagoléehíí yiká hadaantaago bígózi. ¹⁵ Ni'yits'á' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakees nt'éyúgo t'ꝯꝯzhi' nakáhgo bá ch'í'otꝯꝯ doleeł ni'. ¹⁶ Áídá' k'adíí yaaká'zhijgo ndaagoléehíí hádaat'ij: áí bighꝯ Bik'ehgodaahi'nań biki'di'niigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayándzi da, akú kih goznilií bá ilch'ij'golaahíí bighꝯ. ¹⁷ Bi'odłꝯ' golijhíí bighꝯ Abraham, da'anii bi'odłꝯ' bighꝯ nabídineztꝯꝯadá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yinkt'ij, Abraham bee det'ꝯꝯ n'íí biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizilthee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yałti'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilniiid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'ij: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nnee daztsꝯꝯ ndi náhi'naago ánáidléh yígółsi, áík'ehgo biye' daztsꝯꝯdí' nábi'dihil'na' ngonoligo baa nalt'ij. ²⁰ Bi'odłꝯ' golijhíí bighꝯ Isaac, Jacob la'íí Esau bich'ij' ágone'íí yee yá oskaꝯadgo, Nohwiyaagozhóꝯ le', yilniiid. ²¹ Bi'odłꝯ' golijhíí bighꝯ Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá

da'oskaad; la'íi bigish bik'izhi' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihina'na' yoskaad. ²² Bi'odla' golííhíi bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íi dahdekáh doleehíi t'ah bidáhdá' yígótsigo yaa nagolni' lék'e; la'íi bits'in hago ádolniihíi yee yágon'áá lék'e. ²³ Daabi'odla' golííhíi bigha, Moses gozliidá' bitaa hik'e báá bitgo mé' dénzhonéhi nliíhíi bigha nadaayin'í'go taagi daahitaá; nant'án yengon'ááníi doo yédaaldzid da lék'e. ²⁴ Bi'odla' golííhíi bigha Moses báya'án silíigo, Pháraoh bitsi'híi bizhaazhé bit'idi'niigo doo hat'íi da lék'e; ²⁵ Ncho'go ágot'eehíi begonedliíhíi dé't'ih itah at'éhi k'ihzhi' nayiné' lék'e, nnee Bik'ehgo'ihina'na' bíyéehíi biniidaagonk't'ézhi'go itah nágodin'áá lék'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí' bich'í' nahi'niíhíi yiká déz'íigo, Christ bigha bik'edaach'iníihíi Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aaníi yitigo ilíigo yaa natsekees. ²⁷ Bi'odla' golííhíi bigha Egyptdí' halwod, nant'án hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'íi dahíi yo'íihíi k'ehgo nyeehíi yich'í' dahndoh. ²⁸ Bi'odla' golííhíi bigha Moses bik'ehgo dáádít'ihíi yiká' díi yí'ta', la'íi bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaihíi naitseedíi nliiníi Israel hat'i'ihíi bichagháshé dantsé nakaihíi doo naitseed da doleehíi bigha. ²⁹ Daabi'odla' golííhíi bigha Israel hat'i'íi túsikaaníi Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksáá, ni'gosgaahíi k'ehgo ndi ch'ínánksáá, nnee Egyptdí' daagolíníi ałdó' hanaadnkáh daanzi ndi ałł odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' golííhíi bigha Israel hat'i'i kih goznílii Jériko golzeegee binaad tséé hist'iníi ledn'aahíi da'á'á jíigo da'ahn lenadikséh

gosts'idiskaązhi', áík'ehgo gosts'idiskaąhíí bijii
 ąął nandéeh lék'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'í'
 nagháhi n'íí, bi'odlą' golííhíí bighą anadaal'izi
 baa n'áázhgo nzhónigo yich'í' ádzaago, doo
 da'odląą dahí natseedge doo itah zesdij da
 lék'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleel? Gídeon,
 Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áłdó',
 ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí
 bilgo dawa baa nagoshni' hasht'íí ndihíí doo
 bínel'ąą da: ³³ Áí daabi'odlą' golííhíí bighą łahgo
 nnee hat'i'i daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa,
 bąngot'ąą n'íí bich'í' begolzaa, ndóicho bizé' bá
 ilch'í' ágolzaa, ³⁴ Kọ' doo sidog dago bá álzaa, bésh
 be'idiltshé doo bee naztseed da, doo nadaalwod
 da ndi nadaalwod daasilij, nagonlkaadgee
 k'a'adaat'ee daasilij, ła'íí yił nadaagonlkaadíí
 bik'e dahtsídńkij. ³⁵ Isdzáné bits'ą' nanezna' n'íí
 bá nádaabi'dihilńa'go baa na'nil; ła'ihíí dahazhi'
 ihí'naahíí yenaadiikáhíí itisgo nłt'éégo yídaagołshíí
 bighą doo daazhógo benádaadichiid hádaat'íí dago
 goyéégo bich'í' godest'ąągo naztseed: ³⁶ Ła'ihíí
 baa daach'odloh, ła'íí dá habída'ch'ıltsaas nt'éé,
 ła'ii kídaach'ist'łoq, ła'íí ha'ádaach'ist'e': ³⁷ Ła'ihíí
 daach'olné', ła'ihíí ilk'ídaabidich'iish, ła'ihíí
 nabídaadi'nestąąd, ła'ihíí bésh be'idiltshé bee
 naztseed; ła'ihíí dibel'íí hik'e gantłízé bikágé
 bidiyagé yee nakai lék'e; tédaat'iyégo, nyéé'i
 daidits'ago, ła'íí biniidaagodeszaago; ³⁸ Áí nneehíí
 ni'gostzán biká' nneehíí bitisgo da'ilíí: da'igol'ííyú
 ła'íí dziłyú, dził bini'i'ányú ła'íí łeyi' da'o'ányú nakai
 lék'e. ³⁹ Áí dawa daabi'odlą' golííhíí bighą nłt'éégo
 baa na'goni' ndi baa det'ąą n'íí doo hwahá begolńe'

da lèk'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihì'nań nohwádìhyú itisgo nkt'éhi yaa nohwá nagoshchij, da'ádaandìhyúgo áí doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee lání doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhòogo daanohwine'íígo, nt'é ndaazgo daahiideelí haląą nláhzhì' ndaano'né', la'í nchò'íí dayúweh be'ánáhiit'ííhí nláhzhì' ndaano'né' ałdó', áídí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ngon'áání bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi la'í aął laile'i haląą án zhá bich'ì' daadéet'íí le'; án gozhóóní bádìhyú goz'aahíí bighą tsì'ılna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silij, bik'e ídaayágosigo dahstij ndi doo bil hago'at'éé da, áídí' Bik'ehgo'ihì'nań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéego dahnezdaa. ³ Nnee nchò'go ádaat'eehí bich'ì' nada'idziid ndi yitis siliiní, án baa natsídaahkees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'í nohwinatsekees doo nłzil da hileeh. ⁴ Nchò'íí bich'ì' nadaagonokaad ndi doo hak'i dil nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'í chągháshé baa de'níhí k'ehgo nohwaa de'nú n'íí baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihì'nań doo ałch'ídéyú ánáno'ííł dayúgo, nkt'éégo baa natsínkees, la'í Bik'ehgo'ihì'nań nil destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihì'nań hadíí bil daanzhooní ni'ıksiihgee yiniidaagodnısj, yil ch'ígó'aahí bighą, bizhaazhé náidnktijhíı dała'á ntıjgee ni'ıksiihíı bighą nádainıtsas. ⁷ Bik'ehgo'ihì'nań nda'oksihgee nohwiniidaagodnısiyúgo, bichągháshé daanohljijhíı bighą ágádaanohwiısj;

hadín biye' goliíní, biye' yiniigodnłsį, yil ch'ígó'aahíí bighą. ⁸ Áídá' nda'oksiihgee Bik'ehgo'ihí'nań nohwił ch'ígó'aahíí bighą doo nohwiniinágodil'įh dayúgo yútashchín nliiní k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichągháshé daanołhį da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsį. ⁹ Áídí' ni'gosdzán biká'gee daanohwitaahíí nł'éégo nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsįgo daadinłzį; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinłzįgo bikísk'eh ádaant'eego nł'éé go'į, áík'ehgo zhą nł'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíí dabií hádaat'įyú det'įhézhį' hagee nda'iilziihgee zhą ádaanohwil'įh, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nł'ééhíí bighą ágádaanohwidnłsį, án godiyini ye'at'ééhíí k'ehgo néé aldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bighą. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo ákoł'iiní doo koł gozhógo ákółsį dago koł na'dińi' ndi bikédí'go hadín baa bił ch'ígót'áání nł'ééhíí biyi' nołseełgo binest'ą' gołįhíí k'ehgo ilch'į'gonł'ééhíí be'at'éégo nł'éé hileeh. ¹² Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłdíí nł'iz ánádaahdle'; ¹³ Áídí' ilk'ídézdoh intínhíí biká' ch'ínokáh, hadín na'nihodíí doo ch'a'odokał da doleehíí bighą; áídá' nalwod nasdlįgo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bił t'eké daanołhįgo, ła'íí dązhó nł'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdoh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo hagog'éégo ch'ikłséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaą, dánko Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí dábich'į' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'iihíí bikeghad

nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaągo nagontl'og hajéedgo, áí bee lání daabilchqo; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaą, dńko nant'i' nagmaahíi nohwitahyú hileeh, dagohíi Esau holzéhi, dantsé nagmaahíi bighą Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' bíyéé doleel n'íi dałahńdi iyaąahíi bighą baa na'hazńiihíi k'ehgo dńko Bik'ehgo'ihinań doo yidńsi dahíi nohwitah hileeh. ¹⁷ Bídaagonońsi, Esau ágádzaahíi bikéd'igo Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' nł'éhi bíyéé silii doleel n'íige, Dah, bilđo'ńiid; hichago yókeedgo ná'okąąh ndi doo hagot'éégo łahgo ánáyidléh da lék'e. ¹⁸ Doo díńko bich'i' nehesokai da, dził da'anii si'ánihíi, kq' bee diltki'íi, dagohíi godilńhíi, chagołheeki, yat'ógo nyolńii, ¹⁹ Bésh dilwoshé ániihíi, bizhii ániihíi, áí bizhii daidezts'aaníi, Doo dayúweh nohwich'i' yáńłti' da, daayilńiigo nádaayokąąh lék'e, doo bich'i' nehesokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihíi ndi dziłi yídahi'ńaayúgo bil nda'tsilńe'go dagohíi k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, ńiigo yee hadzii n'íi doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'ii n'íi dážhó bégódzidhíi bighą Moses gńńi lék'e, Dážhó nésdzidgo dishtkid:)

²² Áídá' díńko bich'i' nehesokai, dził Sion golzéhi, łá'íi Bik'ehgo'ihinań hińáhi bikłh gozńilíi yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, łá'íi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíni lenáhińséhi, ²³ Dantsé daagozliinii yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíi bil daagozhógo ha'ánáńséhi, Bik'ehgo'ihinań ńnee dawa yaa yalti'go yándaago'a'łhi, łá'íi yaaká'yú ńnee nł'éégo ádaat'eehíi hadaadeszaahíi bispirits bich'i' nehesokai, ²⁴ Łá'íi Jesus, Bik'ehgo'ihinań hik'e ńnee bilgo łángot'aaníi

áníidéhi nohwá sizíni, ła'íi díł kok'e hılta'íi, Abel bidikíi yitísigo nıt'éeego ágot'eehíi yaa nagoln'i ałdó' bich'ı' nehesohkai. ²⁵ Bik'ehgo'ihı'nań, nohwıch'ı' yałtı'íi, doo dah daadohńii dago baa daagonohsaą: ni'gosdzán biká'gee bich'ı' yałtı'ihıi, dah yılńńiidıi doo hagot'éeego bits'á' hakee da lék'e, áık'ehgo yaaká'dı' nohwıch'ı' yałtı'ihıi hodaayéelts'ąą doo hádaat'ıi dayúgo, itísigo doo bits'á' haokee at'ée da: ²⁶ Da'áıdá' bizhıihıi bee ni'gosdzán nagohı'naa, k'adyúgohıi gánııgo ngon'áą, Yunáasyú goldohgo dałahńdi doo ni'gosdzán zhá nagohısh'naa da, yáá ałdó' nagohısh'naa doleeł. ²⁷ Áń ágánńiidıi, Yunáasyú goldohgo dałahńdi, hadıi alzaahıi nadaaha'naahıi k'ıhzhı' nii'né', golzeego ágolzee, áık'ehgo hadıi doo hagot'éeego dihi'náh dahıi zhá godziıh doleeł. ²⁸ Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee nohwiınılgo doo hagot'éeego k'ıhzhı' nohwiınııł dahıi bıghą haląą ba'ihédaandzı le', áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań daadnlzıgo ła'íi bédaahıldzıdgo bıł daagohılzhógo bá nada'ııdziıd le': ²⁹ Bik'ehgodaahın'nań kọ' ndi'ıłk'áhi nlıni at'ée.

13

¹ ıłk'ısó ıł daanjóohıi k'ehgo dayúweh ıł daanojhóo le'. ² Nńee doo bıdaagonoısinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nńee ła' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihı'nań binadaal'a'a yaaká'dı'hi doo yıdaagoıı dago yá da'dezné' lék'e. ³ Ha'ánshıjeedıi bınádaalńıih, bıł ha'ánshojeedhıi k'ehgo; hadın bits'ı biniıdaagonłt'éehıi bınádaalńıih, nohwıi ałdó' nohwıts'ı gólııgo bedaahınohnaa. ⁴ Na'i'ńeehıi nńee dawa

daayidn̄s̄j̄ le', doo ilts'á' nant'ì' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhií la'íi nant'ì' nakaihií Bik'ehgo'ihì'nań yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidáhzhì' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwiyéé lèk'e ndi baa nohwil̄ daagozhó' le': Bik'ehgo'ihì'nań gánohwiłn̄iid, Doo nits'á' dahdosháh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo doo t'ąązhì' daasiitij̄ dago gádaan'n̄ii, NohweBik'ehń shich'on̄ihì nlij̄, n̄nee hago ádaashidoliikí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiní bínadaałn̄iih, Bik'ehgo'ihì'nań biyati' bee nohwich'ì' yádaakti' n'íi: da'odłąhí k'ehgo da'ohdłą le', nt'é ádaizlaahí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaąadá' át'ééhí k'ehgo díi j̄j̄ t'ah ágát'éé dahazhì' ágát'éé. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidon̄iíl hela': Bik'ehgo'ihì'nań bilgoch'oba'íi bee kojíidí' ko'odł' nalwodgo ayil̄s̄igo nł'éé, doo hagoť'éégo ch'iyąąhíi bee da, ái bikísk'eh ánada'ch'ol̄ij̄ł̄ ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'ì' begoz'aaní bitł'ááhyú daanliiní da'ch'okąąh goz'ąągee Bik'ehgo'ihì'nań baa naltéehíi la' áígee nada'iziidíi daayiyąągo dábi'k'eh; ái na'idziidíi bee Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ch'ígót'i' daanzì; áidá' Christ ts̄i'ıl̄na'áhi biká' nohwá daztsąąhíi bighá néé Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì' nohwá ch'ígót'i'. N̄nee Jews bich'ì' begoz'aaní zhá yikísk'eh ádaat'eehíi doo áík'ehgo bágoz'ąą da. ¹¹ Magashi, dibel̄j̄, gantł'ízéta n̄nee nda'iks̄iihíi bighá nadaistseedá' bidikíi okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okąąh goz'ąą yuńe' áyikaah, áidá' bits'íhíi k̄ih gozn̄il̄i anahyú daayidil̄id lèk'e. ¹² Áík'ehgo Jesus ałdó', dabíi bidikíi bee n̄nee hadaadil̄ne' doleełhíi

bigha k̄ih gozn̄ilí binaadyú ledn'aahíí dáadit̄híí anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo néé aldó' n̄nee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaa da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaagee doo nohwá dahazh̄í' daagondlij̄ goz'aq̄ da, áidá' dahazh̄í' daagondleehíí biká daadéet'ij̄. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ dákozhá baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaq̄ahgo ba'ihédaandz̄i le', bizh̄i' ba'ihégoşigo behagohiigháh le'. ¹⁶ N̄t'éégo ádaanoht'eego la'íí nohwiyééhíí iltahoh'n̄iigo baa daayohn̄ah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa bił gozhóq̄. ¹⁷ Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'ij̄híí bigha; áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yil nanágodoh̄nihi at'éé bił daagozhóq̄go ádaat'ij̄yúgo n̄t'éé, áidá' doo bił daagozhóq̄ dayúgo doo nohwá nzhq̄ da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaq̄ah: n̄t'éégo ádaahiit'ij̄go bídaagonl̄z̄i, dawa ánádaahiit'ij̄líí bee da'aniigo ánádaahiit'ij̄go hádaahiit'ij̄. ¹⁹ Shá da'ohkaq̄ah doleel̄go itisgo nánohwoshkaq̄ah, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bigha. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'eh̄n daztsaq̄adí' naadiidzaago áyíílaa, bidihíí nohwá ngon'ááníí dahazh̄í' n̄dzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibeh̄íí n̄t'éégo yinádéz'ij̄híí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízigo at'éhi, bichagháshé n̄t'éégo yinádéz'ij̄. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa n̄t'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án

dázhó ba'ihégoſi le', doo ngonel'ąą dayú dahazhı'. Doleęgo at'ée. ²² Nánohwoshkąąh shik'íyú, Díí ádaanohwiłdéniiđí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhągo bee nohwich'ı' k'eshiłchıı. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá ląą; déť'ihégo nyáá lęk'eyúgo, akú bił nánshť'aashgo nádaanohwistséh ndi at'ée. ²⁴ Nohwá naziinıı dawa, la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań bichągháshé dawa, Gozhóó, shá daabiłdohńii. Ítalyú daagolıńıı, Gozhóó, daanohwiłńii. ²⁵ Bik'ehgo'ihı'nań biłgoch'oba'ıı bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleęgo at'ée.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049